

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫҢ

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ

ВЕНАЖЕ УЖУДУПКАНЫ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 139 (11036) 1979 чылдың июнь 16. суббота 1925 чылда түзүлгөттөгүсү Ортаа 2 көр

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНДЕ БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ

СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели «1979-80 чылдың күсүкү, кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

1979-80 чылдың күсүкү-кышкы үезинде улус амыл-агынын болгаш чоңу оттулар чүүл, электри болгаш чыгыч энергиязы-биле хандыраарының дугайында» донтаалды хүлээп алган.

Л. И. БРЕЖНЕВ ВЕНАДА ЧЕДЕ БЕРГЕН

ВЕНА. (СЭТА-ның тускай корр.). СЭКП ТК-ның Чыгыш Соевдиниң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежнев июнь 15-те Москвадан Венаже АКШ-тың президентиниң Дж. Картер-биле ужурашыры-биле чорупкан. Ужуржышкы үезинде стратегтиң шаал халдаанын чеп-сектеени ымагааралар дугайында ССРЭ биле АКШ-тың арасында керээге ат салыр, а ол ышкаш ССРЭ биле АКШ-тың арасында ийи таламды харылаалар-ның принципадыг айтырыларын талам-биле болган делегейиң ийи талага сонургалдыг элээн хон чугула айтырыларын талам-биле санал-оңал сол-чүшкүнерин кылар.

СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү, ССРЭ-ниң дашкы херектер министри А. А. Громыко, СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү, ССРЭ-ниң камгалаз министри Д. Ф. Устинов, СЭКП ТК-ның Политбюро кезигүү, СЭКП ТК-ның секретары К. У. Черненко, ССРЭ-ниң Камгалаз министриниң бирги оралакчы, ССРЭ-ниң Чепсекте Күштериниң Кол штабынын начальниги Н. В. Отарков олар Эш Л. И. Брежнев-биле кады Венаже чорупканар.

МУРНУКУ ОДУРУГДА

Тываның автосепелдегэ зал-волуңу коллективте ону беш чылдың бирги чартымы күш-агыны челишкениндегэ доозар даш социалистиң чартымы калбаткан. Оң амыл-агында май айда ишти продукция бүдүрү оонадымыз мол рубльге ажыч күстөгүн, толаргайларга 121 муң рубль чедирген. Продукция сайгарының планы база ажыч

Павел Назарович болгаш Ольга Петровна Петровтар садыг шугуунуңа амылда-ла чазыры чыл азы берген. Не-дээ Совет депутаты П. Петров ам Бай-Хаакта улетпүр бар-аннарының магзининиң ар-геленчизи, а кадайы Ольга Петровна ында улуг садыг-ны.

Павел Назарович болгаш Ольга Петровна Петровтар садыг шугуунуңа амылда-ла чазыры чыл азы берген. Не-дээ Совет депутаты П. Петров ам Бай-Хаакта улетпүр бар-аннарының магзининиң ар-геленчизи, а кадайы Ольга Петровна ында улуг садыг-ны.

ЭРТЕМ-ПРАКТИКТИГ КОНФЕРЕНЦИЯ

Дуу СЭКП Кызыл хооромунуң хуралдар залына СЭКП хооромунуң болгаш оон чанында техника-экономика чөвүлелиниң планын бэураар «Продукциянын шынары бедидери — улус амыл-агынын кол сорулгазы» деп темага эртем-практиктиг конференция болуп өрткөн.

Республиканың министр-стволарының болгаш ведом-стволарының автотранспорт бүдүрүгелери 1979 чылдың май айда демір-орук станцияларын чыгарып, Свердловскиниң, Львов-Волынскиниң хоумур-дажын болгаш кы-вар салгызын немештир ка-зын тыларының дугайында ССРЭ-ниң Хоумур-даш улетпүр

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, профоблчөвүлде, ВЛКСМ обкомунда

ЧАРЫШТЫ ТҮҢНЭЭН

1979 чылдың май айда демір-орук станцияларын-дан республикада чык сөрүтүлгөндө ажыдаан тур-ар автобүдүрүгелериниң чырыкын түнелсин СЭКП обкомунуң бөору, Тыва АССР-ниң Министр-лер Чөвүлели, профоблчөвүлде болгаш ВЛКСМ об-комунуң үлдүргөн.

Мичалзаак майда демір-орук станцияларын чык сөрүтүрүп ишти планын чүгүл 74,8 хуу четкен. Бо чылдың апрельде турганым-дедирге, чык сөрүтүлгө-нүн ишти хемчээл 5 муң тонна эвөөзюн. Тываның транспорт эргелетини (В. Парунов). «Тыва тудуг» (А. Бергардт). «Тыва нөдө тудуг» (Г. Шубиш) трестер-ниң автобазаларының бол-гаш оон-даа өске чамдык

Демір-орук станцияларын-дан бирги чарты чылда чүк сөрүтүрүчү планын оонал-даларын күстөгүлериниң трап-спорт бүдүрүгелериниң бол-гаш организацияларының ажылдакчыларының ортузун-да социалистиң чырышты дөштин чедин алдырып иш-меледе хемчегелерин амыл-даш кыларын СЭКП Кызыл хооромунга, СЭКП райком-нарике, хоорайларынга, про-фоблчөвүлде болгаш ком-сомол организацияларына министрстволарга, ведом-стволарга болгаш автотран-спорт бүдүрүгелериниң СЭКП обкомунуң бөору, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвү-лели, профоблчөвүлде бол-гаш ВЛКСМ обкомунуң дааскан.

Кызыл хоорайның № 5 Мурнуу-Чөөн сонгулда округундан Тыва АССР-ниң Дээди Советинде сонгулдаалар талазы-биле

ДУҢНАДЫ

«Тыва АССР-ниң Дээди Советинде сонгулда дугайында» Тыва АССР-ниң Хоому-луунуң 39 болгаш 57 чүүлдерин бэураар округтун сонгулда комиссиясы Кызыл хоорай-ның № 5 Мурнуу-Чөөн сон-гулда округундан Тыва АССР-ниң Дээди Советинде депутаттыг кандидаттыгга Ав-торуттарын тудар болгаш ажыраар талазы-биле бүдү-рүгте эргелетиниң № 1 орун-туду эргелетиниң ажылтам-нарының, вижонер-техникаг ажылдакчыларының болгаш албан-халкчыларының деп-штинде 1934 чылда төртү-түгө, СЭКП кезигүү, Тыва АССР-ниң Курнеиниң аймак чок чорук комитетиниң дарга-зы Анастасий Иванович Лени-шкинни бүртүкөө.

ФЕРМАНЫҢ КӨРГҮЗҮГЛЕРИ ЧҮГЕ КУДУЛААНЫЛ?

Чөөн-Хемчик районда «Большевик» совхоз хөй сүт бүдүрү болгаш садыг амыл-агыларын бирээс. Совхоз чылда 460 тонна сүтү бүдүрү. Районда эң-не сүтүру инектер-даа ында. Чылда бир инектен 2300 кг сүтү саарын планнаан. Инектери симменталь укса-лыг хайнаткан.

Хүлээлге күүселдезин хынап тур бис

Чартымында сүт бүдүрүгелерин күүселдезин багай салдарын чедирген. Ону ийги чылда-гы деп санап турар бис.

ЧАРТЫМЫНДА СҮТ БҮДҮРҮГЕЗИН КҮҮСЕЛДЕЗИН БАГАЙ САЛДАРЫН ЧЕДИРГЕН

Чарымында сүт бүдүрүгелерин күүселдезин багай салдарын чедирген. Ону ийги чылда-гы деп санап турар бис.

ЧАРТЫМЫНДА СҮТ БҮДҮРҮГЕЗИН КҮҮСЕЛДЕЗИН БАГАЙ САЛДАРЫН ЧЕДИРГЕН

Чарымында сүт бүдүрүгелерин күүселдезин багай салдарын чедирген. Ону ийги чылда-гы деп санап турар бис.

Тувинская республика БИБЛИОТЕКА им. А. С. Пушкина

УЛУСТУУ АПАРГАН ЫРЛАР

Аяк шайны Арман ора...

Чаа шүлүктөр ХОВУДА СУГ

Кызыл хар-даа дүшөй берген, Кызыл барык кара кыштаан...

Кыдыр чок кызыл-буттар — Ону бзып кырлай алба, Иши кызыл кургаг шөлдөр...

Каядай берген ховуларын Хараалатынм каячар ову, Өлүп чыккан чүбө-даа дег, Өнү-даа чок, кун-куу көстүр...

Салтан кидис сугааны дег Саарып келер кайы чорда, Хараганнар, ыштар бөөлдү Хат-даа күштүг улуу берген.

Чандыс дамды терже дүшпөз Частыг бузат койдуу көлөзү, Хоралаан хат оңу үргөн, Хоюп дешип арым берген.

Кургап каткан хову, шөлдөр, Хубайыраан, хайыг затка Дайым агыс хөрүктөткөн, Даржымалын көрүп өрткөн.

Кужур хову шыдап үлгөн, Күзүлүг хат оңу утбаан, Ыстан-шылап мөгөш дийзөн, Ыйлап кирип чабылаан.

Техниктиг депшилеген Дешип кужун ажылаштын, Терен хемин улус боопкан — Дегем шөлчө суг мөөн бакап.

Ховурап кыдып чыккан Хову-шөлдөр чектелген, Таныттым тара, чимсе, Тагдар ышкан, бедил үнгөн! Б. ДОЮНДУ.

ЧУНУ ЫРЛАП ОР СЕН, ӨКНУУМ

Суксуи чөмүн, кедер хөмүн Шугуу четчир, тоду-догаа, чараш-тыр сен.

Туржунчу, кылажымчы, Дужапик дег, дегээ-моондук эскербедим.

Ишчя серек, күштүг кылдыр Нең кужур өзүң-баарың чымып бээр-дөр.

Ынчалдаа-даа кижж билбес, Ынчалдаг, чуну ырап оарын оң?

Чалгай шычык мынашымды Чөгмөс катан чырык черге кижжө чалар.

Соккан чүрөм кыйбындамр Чөгүм терле чүлү ырап ор сен, өңнүүм. М. БОЛАТ.

СЕРЕМЧИЛЕДДИГ БОЛУҢАР

Калчаараар аарыг делегетини шушту чыгыш журттарына тургулаан. Бистин республикага ол аарыгымыр...

Ларый бергеннин демдектери Калчаараар аарыг дегин амтытага азы кыжге дегеш...

Кандыг-даа улустуң аас чогаалы— ол чонунуң нашоал уран культурамдын алдын артисени, үдөени...

1836 чылда ТАРН-ныч Теш хораанын чыгына алды ай хуусаалыг нам сургуулу ажыттыган чүбө, Аңаа өрөңкө-биле кокув-нардан азын хой улус чыгыл келген...

Бир кижжө оюн болган Сургуулар куж хат, шигитип ойнап турганнар. Шигитипер уагурга таварыштыр. Шигитке — чаа ыр ыраар. Өрөөл ортузунга туруп алгаш, чүпү ырлаарып боламын тура...

Чоң оюп бир-ле черго улус ырлажып турганым динчаан мен — деп харым-лаан мен. «Кайгамчытыг Интернационал» деп ыр баштай нам...

Школячы эрестеринч Ырак-чоокта эштери хөй. Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг.

Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

ДУРГЕН ЧУГАА

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

ШЫН ТЫПКАННАР

Июль 9-та үнгөн № 134 (11031) «Шынг» париятынган кроссворду Эраинден А. Төмүр болгаш Кызылдан Н. Давын-оол олар мынчаар шын тыпкан, редакцияге чорукканар. Узун дургаар: 1. Ава, 3. Кан, 4. Хува, 6. Арыг, 7. Хоргай, 11. Час, 13. Күш, 14. Кино, 15. Кижж, 19. Хар, 20. Шик, Доора дургаар: 2. Хаш, 4. Хува, 5. Бала, 8. Ине, 9. Тон, 10. Дыт, 12. Ховалыг, 16. Киш, 17. Даш, 18. Дин, 21. Оран 22. Шиян, 23. Кас.

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Бүрүлери, даягылары база өскө-даа араатан амтыанарын ууткаар. Профактивтиг хемчегерини баш удуу ай чорудары-биле иттарыны чыда бир катан тусунай вапшына-биле тарымыр, мычараа аарыг хол-чок неперзон таварыкта өскө-даа алмап амтыанарым, мал-маганын тарымыр. Хамааттар иттарыны болган моортайлары тударыны доктаттыган дүрүмдери шындыг сатымыр уагурдуу. Калчаараар аарыгта удуу тарымтымаан иттарыны, дивестери хеример иштине, фермаларже, коданарже, мал арызиче кирибес херек. Оларын-биле айнап-даа бол-бас. Малдарыны болган иттарыны араатан айнап мычараа, иттар болган моортайлар мал-даа, кижж-даа мычараа азы бо бугу дегин амтыанарым калчарай бергенин демдектери билдирген кыдым-даа таварыт...

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Кижж бурзузу билип алыры чугула

Школячы эрестеринч Ырак-чоокта эштери хөй. Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг.

Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Тыва, моол пионерлер Дына бынчыг найыралдыг. Аңаа, маңаа хуннуң чыгыы Алдажып аргып турар. Моол бичин өңнүнтари бо Моорлап келген ырлажып тур.

Алдым-алдым, Арбай-тараа, Тараалаа, Дазыр хову, Ховулаа, хойтпак, тарак.

Тарактаа, Дазыл аяк, Алктаа, Алдын хува, Хуваалаа, Хунап шары, Шарылаа, Шагаан-тесе, Тевселезе, Тенинг алаак, Алаактаа, Алым кужур, Кужураа, Куду сартым, Сартыктаа, Самнаар-Доруг, Доруглаа, Дордум десе, Денеселезе, Терек дееп, Дениелезе, Дежиж хумун, Хумуннаа, Хуу-салым, Салымнаа, Шапты мези, Мезелезе, Мече чаргы, Чаргылаа, Чаббай мийме, Мыйыстаа, Ызааа думчуу, Думчугтаа, Дүргүл, кайгал, Луу баарды, Ында баарды, Ыйда баарды.

Узун дегем аялгалы мр-ны ыраажылар болуугу ады мр-аан. Пластиккага арыг бижиттиген. Ынчан азын-хөй ырлар болган каргара, коемей, сыгыт бижиттиген. Орта коемейлер Кому, Сугытыр, каргараалар Со-руктуу, ыраажылар Мадыр-оол, Өшүк-Саар болган өскө-даа азын хөй улусту талыттыгылар киршиген. Удаайн оларын аг-сыны бүтү Тывага тарай берген. Харын-даа пластикага бижиттиген мр-ы, коемейи улус оларын куудедиктеринин ады-биле ады берилген. Игилчи Хо-душайын ойнаан аялгалы сөөлүрүдүр шуут-ла «Хо-душай» дөр апарган. Шаан-да-ла, чоокта чаа-даа ты-ылган ыраажаран аңгыда, малчын журттуу амдыра-лынга таварышкан «Кожун арат» деп ырым болум ыраа-жыларга өөртөкш бижиттим. Дараалдан хостан аялга рет-волостуг нам, чааааа рет-тарын өөрүшкүчү, чоргаар-аан алыртерин «Бөкөн нош аалыга» деп ыр база ичкан бижиттиген. Оларын авто-ру кымыл дээрин ичкан ба-за кым-даа айтырбаан.

Чүгдө тыва азын черинге болган кижжө келген хун-дулуг аялы К. Е. Ворошило-ва баштайгы тыва пластика-ларын салып берип тура, оларынч чамдыктарын болуу чогаалым деп билдинди. Ынчан Клементий Ефремович моот болган тыва азын че-лерин шөфөи ай турган чүбө-дир. «Дипломат болурунун аңгыда, чогаалдык аялы база ованалып турар ыш-жаа»-деп, ол баштанган.

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Унген хуннуң хереленде Уш-ле диттан хараар боор Уш-ле-Межегей, Кужур-Бузуң Узук ногаан чыдар боор. Алды айнын чамында Адыр диттан хараар боор. Алдым-Межегей, Кужур-Бузуң Кандыг янам чыдар ирги?

Тыва улустун ыраары «Ууларым» база шөпөл көрдүм. Ынчан улустуң «Ме-жегей» деп иш күшөт ыры-лыга кылдым иш күшөт демөшкө.

Теэвидение

ИЮНЬ 16-ДА БИРТИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

10.00 — «Ев. Информастыг программа. 10.50 — Эртеги гаммастига. 11.15 — «Шевр хошлар». 11.45 — «Спагер, азы-илер». 12.15 — «Ада-чурттуг Узуг дайымы: Кипо-опеия, 12-ги фильм—«Далай-га тулуунуку». 13.05 — «Музейлерде болган делегеттер аалдырмалар». РСФСР-инч улустуң журтукчулары С. П. болган А. П. Ткачевтарынч чогаалдарынч делегеттер. 13.35 — «Эртеги почт». Музыкалык программа. 14.05 — «Аймыл чок шимчөө-кин». 14.35 — «Уланчыг уагурлар». Урулгарга спор-тиг программалар. 15.10—«Гогаалы Сергей Залыган. Ном-нар болган уагуржымшымыр». 16.10 — «Спортлоо» тираж. 16.25 — Бөгүн делегет-де. 16.40 — Урал-чечен юмор-луг «Ерааш» журналдын арнынны. 17.15 — «Калды-рым», Медицина ажалдыктеринч хуануе ортем-талымыраладыг программа. Дамчыдалган эчти Ю. В. Беляжиков чорудар. 18.00 — «Челаш». Узук чогаалдыга-амынч телепрограммаларынч 3-ку делегет фестивалы. Ин-дия. 18.20 — «Сахалын арин-нар». Документалдыг теле-фильм. 19.10 — Музыфилм. 19.30 — «Балдинир-даа бол аздент». Дамчыдалган профессор С. П. Каппа чорудар. 20.30 — Сибирь тап-чымын Краснойркинч Кур-руе асанбилдин концерт. 21.1